

ens ha mostrat la seva obra total, que —per dir-ho en un intent de classificació— va en tres direccions: llibre d'autor, llibre de col·lectiu i obra diversa, que inclou nades, poemes, calendaris i altres.

Avui la missió del llibre modern és compartida amb altres servidors de la cultura, però el llibre de bibliòfil no admet gaires ratetes ni penjaments. És una obra que l'artista fa amb les mans i amb el cor. Com l'equilibrista que estima el repte i actua sense xarxa. La vàlua d'aquesta obra genial i forçosament escassa fa

que els llibres de Miquel Plana figurin a la Biblioteca Nacional d'Espanya al costat mateix d'obres il·lustrades amb estampes del segle XVI.

L'exposició «Miquel Plana. Llibres de bibliòfil (1972-2001)» ha permès admirar el sentit enciclopèdic dels coneixements i dominis tècnics i artístics del seu autor, que es mou professionalment entre el Renaixement italià i la Renaixença catalana. Pilar Vélez, de la Reial Acadèmia de Belles Arts Sant Jordi, ha definit Miquel

Plana com «l'home orquestra de les arts gràfiques».

Aquesta mostra ha arribat a Girona per primera vegada, després d'exhibir-se a Olot i Figueres. Esperem que el seu trajecte continuï, ja que és una oportunitat excepcional d'ensenyar com cada llibre requereix el paper, el tipus de lletra, la màgia gràfica, l'adequada imaginació, per arribar a la culminació d'una simfonia des d'una vertadera càtedra d'estètica.

Jordi Dalmau

30 anys de l'Assemblea de Catalunya

L'Assemblea de Catalunya és, en lectura actual, una de les més sàvies aportacions que la política catalana de la nit de l'antifranquisme ha fet als valors de la convivència, juntament amb altres no menys importants. En el comunicat de la primera sessió de l'Assemblea, després de concretar els quatre punts de coincidència en l'objectiu immediat de l'enderrocament de la dictadura, es definia així el que enteníem per «tot el poble català», al qual s'adreçava: «Considerem catalans tots els que viuen i treballen a Catalunya». No oblidar la vigència d'aquesta afirmació diu molt de tots/totes nosaltres i és un deure històric amb el nostre passat més recent i actiu políticament.

Trenta anys rodons ens separen avui d'aquell 7 de novembre de 1971. Ha plogut molt en aquest país, o no tant (depèn de com es miri o de l'estat d'ànim)... Fer una aproximació, tres dècades després, del que va representar la constitució de l'Assemblea de Catalunya per a aquest país i per a la configuració en l'imaginari col·lectiu català (i més enllà de Catalunya) «d'una manera pròpia de fer política» com a sinònim de «política unitària», i alhora no caure en el parany de fer un recull *ad hoc* de dades històriques acompanyat d'una llista de noms i cognoms omnipresents en la política catalana al llarg del darrer terç del segle passat és prou complicat. Intentem-ho.

D'una banda, cal reconèixer la valentia d'un grup de persones, tres-centes segons el comunicat de la primera sessió de l'Assemblea, pel sol fet de reunir-se, clandestinament, és clar, a l'església de Sant Agustí, església que encara avui, juntament amb la de Santa Maria del Pi, la del Carme i la de Sant Pere Apòstol (totes quatre al barceloní barri de Ciutat Vella), es manté fidel a aquell compromís solidari de base que promulgà l'Assemblea, el de re-

conèixer com a poble totes aquelles persones que per diverses raons volen viure i treballar a Catalunya en so de pau.

I de l'altra, s'ha de valorar altament la capacitat de concreció dels participants per tal d'arribar a consensuar un «breu» document que resumís les idees força (que diríem ara) que aplegaven les aspiracions de la immensa majoria de ciutadans (conscientment o inconscient) a Catalunya.

Si som capaços de situar-nos als prolegòmens d'aquell novembre de 1971 ens trobarem, onze mesos abans, amb Carrero Blanco volant pels aires i el procés de Burgos planejant per tota la geografia política de l'inici de dècada. La «prehistòria» de la constitució de l'Assemblea de Catalunya l'hauríem de situar als dies 12, 13 i 14 de desembre de 1970, en què també tres-centes persones (així ho comptabilitzaren les cròniques del moment), artistes i intel·lectuals catalans, es van tancar a l'abadia de Montserrat i van redactar un manifest on es reclamava l'amnistia política, les llibertats democràtiques i el dret d'autodeterminació.

Evidentment, la capacitat de síntesi de l'Assemblea va ajudar a sumar ciutadans i ciutadanes en un projecte comú que es basava en quatre punts clars i catalans (i universals): l'amnistia general per als presos i els exiliats polítics, l'exercici de les llibertats democràtiques fonamentals («que garanteixen l'accés efectiu del poble al poder econòmic i polític»), el restabliment de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932 «com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació» i, finalment, «la coordinació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica» (ep!, «peninsulars»: recordem quina era també la situació políti-

ca de Portugal en aquells moments). La capacitat de síntesi va acabar d'arrodonir-la el crit del poble amb aquell «Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia!». Qui no ho recorda? Molts i moltes el van cridar al llarg de totes les mobilitzacions que les assemblees territorials i sectorials de l'Assemblea van convocar abans i durant la «primera» transició.

El «front ampli» que *de facto* representava l'Assemblea va ser possible gràcies, en bona mesura, a la incidència que el PSUC tenia en amplis sectors del nou (i fràgil) moviment obrer i, indiscutiblement, en la majoria de sectors d'intel·lectuals, professionals i artistes compromesos. El PSUC va lligar l'incipient moviment de les Comissions Obres (les de Blanes signaven aquest primer comunicat de constitució, al costat de les de deu poblacions i comarques més) i va dotar de cohesió i estabilitat aquest primer organisme àmpliament unitari i català. El mateix nom propi de l'Assemblea ens connecta, d'una banda, amb l'esperit republicà de la mateixa proposta, i d'altra, amb la llarga tradició llibertària, inexcusable a Catalunya, que va aportar-hi el component igualitari en la representativitat dels col·lectius organitzats presents i dels «representats de les localitats i comarques» (on trobem «representants» de la mateixa Blanes i també de Girona i Figueres, pel que fa a les comarques gironines).

Evidentment, des d'aquí estant, les dimensions dels col·lectius, «organitzacions polítiques», sindicats i comitès diversos que signaven la Declaració eren el que eren, des del punt de vista numèric i des del punt de vista de la representativitat. Grupuscles, en llenguatge de l'època, com el Partido Socialista Obrero Español (*sic*), en la relació d'assistents, o el PORT, Partido Obrero Revolucionario Trotskysta (*sic*), frec a frec amb el PSAN o la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya que aplegava l'ERC d'aleshores, la UDC, l'FNCC, l'MSC i el PSUC (no s'ha de confondre la Comissió Coordinadora esmentada amb el Consell de Forces Polítiques de Catalunya de quatre anys més tard, en ple debat sobre la dicotomia ruptura/reforma); comunitats cristianes de base, comissions de solidaritat, grups de no violents... van acabar configurant, amb altres, el primer nucli impulsor de l'Assemblea, ara fa trenta anys.

Mort el dictador, l'Assemblea signà la crida per a la XII Permanent, el desembre de 1975, i convocà la segona sessió plenària i «tot el poble a una mobilització general coordinada», on apostava clarament pel «trencament democràtic». Aquest text clau, pel moment històric en què es produí i per l'actualitat que manté en alguns aspectes (la denúncia de «la venda de Sàhara» i de la «traïció a la lluita nacional del poble sahrauí encapçalada pel F. Polisario»), podria entendre's com l'inici del que posteriorment hem batejat com «la modèlica transició espanyola», que hauríem d'adaptar des d'aquí com a «transició a la catalana». És en aquest context que l'Assemblea va protagonitzar, impulsar i convocar els moments més àlgids de mobilitzacions populars que recordem: les grans manifestacions de l'1 i el 8 de febrer del 1976 a Barcelona (amb Lluís Llach en sintonia), la de l'Onze de Setembre del mateix any a Sant Boi, la campanya «Volem l'Estatut!» (republicà) el 1977...

En aquell període accelerat de dos anys (1975-1977) van sortir com bolets assemblees territorials i sectorials pertot arreu. A Girona, l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG) va organitzar nombrosos actes de sensibilització i denúncia: «Els drets humans, ara!», «Homenatge a Carles Rahola», «Volem l'Estatut»...

El Consell de Forces Polítiques de Catalunya, format en exclusiva pels partits polítics del moment, va donar per finalitzat el «protagonisme republicà» de l'Assemblea i anuncià que era l'hora de «fer política» des de les noves institucions, les recuperades i per inventar. La Generalitat de l'abril del 1931 i el Molt Honorable President exiliat van tornar el 23 d'octubre de 1977 amb Adolfo Suárez. El «Ja sóc aquí!» del president va donar pas al «Fins aquí hem arribat» de l'Assemblea.

Deixem que el paràgraf final l'escriu Joan B. Culla, extret del seu també darrer paràgraf a l'entrada que la *Gran enciclopèdia catalana* (segona edició, 1986) inclou sobre l'Assemblea: «El novembre de 1977 [l'Assemblea de Catalunya] transmeté la seva representativitat a l'Assemblea de Parlamentaris i es dissolgué, per bé que alguns grups independentistes han volgut mantenir-ne la continuïtat amb escàs ressò polític».

Manel Mesquita

El bisbe Jaume

Jaume Camprodon, bisbe de Girona des de 1973, és rellevat del càrrec en arribar als 75 anys. El comiat se celebra a la Catedral el 2 de desembre de 2001.

Va arribar a la Seu de Girona provinent de la plana de Vic, que és la terra de mossèn Cinto Verdaguer. Va arribar amb només unes sandàlies i un fanalet a la mà.

Vull dir amb això que va arribar amb senzillesa (la senzillesa d'un rector de poble) i amb il·lusió (la il·lusió del bisbe novell). Aquestes dues coses —senzillesa, il·lusió— no l'han abandonat mai. Rectifico: és ell que no les ha abandonat mai.

I bé: ja el tenim a la Seu de Girona. I què ha de fer un bisbe novell, primer de tot i abans de res? Doncs el mateix que faria un rector de poble: conèixer la gent. Apropiar-se a les parròquies, una per una, i conèixer els capellans, un per un. I això és el que va fer. Això és el que ha fet fins al final; perquè aquesta feina, que justament és la principal, no s'acaba mai.

El bisbe Jaume ha estat (és) partidari de la mobilitat. Vull dir que no és amic d'empoltronir-se ni de deixar que els capellans s'empoltroneixin. Ha fet canvis sempre que ha convingut. Ha concebut la diòcesi com un tauler d'escacs: ha mogut peons i alfils, cavalls i torres, però també la reina i el rei, els càrrecs de més jerarquia i de més compromís. Llevat d'alguns casos —i ell sabrà per què—, ha mogut totes les peces del tauler. I això, és clar, li ha comportat problemes.